

RENEŠANCE A MANÝRISMUS V ČECHÁCH

Věra Otevřelová

Martina Sýkorová

RENESSANCE

Renesance = znovuzrození
Počátek 15. st. Ve Florencii
Návrat k řecko-latinské antice
Víra v člověka

RENESSANCE

- ✘ Renesance v Čechách proběhla zvláštním způsobem. Její první signály k nám přicházejí velmi brzy. Už ve 14. století na dvoře Jana Lucemburského a Karla IV. pobývají významní renesanční umělci **Guillame de Machaut** i **Francesco Petrarca**.

RENESSANCE

- ✘ Konec století se ale stává dobou, kdy začíná vřít politická situace. Katolická církev je zmítaná problémy dvou papežů a ztrácí důvěru. Na druhé straně hromadí majetek a mnozí její představitelé svým chováním vyvolávají kritiku. V 15. století po smrti Jana Husa napětí vyvrcholilo a vypukly vleklé války.

RENESSANCE

- ✘ Ve válce mlčí múzy. U nás ztichly múzy renesanční. Umění se sice úplně neztratilo, ale získalo jinou podobu. Místo renesančního ducha získalo **charakter reformační**.

RENESSANCE

- ✘ Protireformační snahy Habsburků, kteří se v roce 1526 dostali na český trůn a v polovině století pozvali do Čech jezuity, však stály proti myšlenkám renesance. K vyhrocení sporů došlo v bitvě na Bílé hoře a v třicetileté válce. Pak už byl u nás prostor jen pro baroko.

MANÝRISMUS

- ✘ Doba pozdní renesance
- ✘ Odráží se v něm krize renesance
- ✘ Usiloval o rafinovanost
- ✘ Osamostatnily se jednotlivé obory malby (krajinomalba..)
- ✘ Používají se zářivé barvy, nepřirozené náměty
- ✘ Kresba se stala samostatným oborem
- ✘ Za otce manýrismu je pokládán Michelangelo Buonarotti

HUDBA

- ✘ Polyfonie (mnohohlasý zpěv) s nástroji
- ✘ Církevní hudba se stává pro křesťany příliš složitá
- ✘ Nástroje klávesové, dechové, loutna, viola

HUDBA

- ✘ V duchu těchto historických událostí se vyvíjela i česká hudba. 15. století je ve znamení husitských bojovníků a náboženských písní. Dochovaly se v tzv. **Jistebnickém kancionálu**.

HUDBA

- ✘ Nejznámější je píseň Ktož jsú boží bojovníci, vytříbená a úderná píseň, provázející „boží bojovníky“ nejen v husitských taženích ale i později, třeba ve válkách proti Turkům.
- ✘ <https://www.youtube.com/watch?v=elskCac9wSI>

HUDBA

- ✘ Významným autorem husitských písní byl kněz Jan Čapek. Texty písní v Jistebnickém kancionálu jsou nejčastěji překlady latinského chorálu do staročeštiny, menší část tvoří nově vytvořené zpěvy. Mešní obřady byly vedeny v češtině a věřící se na nich aktivně podíleli.

HUDBA

- ✘ Ve 2. polovině 15. století se zpěv při bohoslužbách utrakvistů (přijímali pod obojí způsobou) vrátil k latině, ve 2. polovině 16. století se objevuje další česká verze chorálu. Po pobělohorské rekatolizaci se obřady striktně vracejí k latině.

HUDBA

- ✘ Repertoár českých duchovních písní se dochoval v několika **kancionálech a graduálech** (bohoslužebných zpěvnících). Většina písní byla jednohlasá. Husité vícehlas pokládali za zbytečnou rozmařilost. Nazývali to „kratochvilným dyndováním a daremným uši lektáním“.

HUDBA

- ✘ Jednohlasost pokračovala i v činnosti jednoty bratrské. To dokládají jejich zpěvníky – **Kancionál šamotulský a Ivančický kancionál**. Jejich vydání připravil **Jan Blahoslav**. Ten je i autorem první naší knížky o hudbě. Vyšla pod názvem *Musica* a obsahovala i přídavek o interpretaci písní.

HUDBA

- ✘ Vyspělá polyfonie se u nás objevuje až v 2. polovině 16. století. Doba vlády Rudolfa II. přála umění a císař bydlel v Praze. To z města i království učinilo politické i kulturní centrum říše

HUDBA

- ✘ Vysoké úrovň dosahovala díla skladatelů císařské kapely na Pražském hradě. Nejvýznamnějším byl **Jacob Handl-Gallus**, který ve stylu benátské školy komponoval mše, moteta a madrigaly. Kapelu vedl tehdy (zpráva je z roku 1594) Philippe de Monte a tvořilo ji 28 zpěváků, 7 instrumentalistů a 27 dvorních trubačů

HUDBA

- ✘ Velmi cenná je tvorba českého šlechtice a humanisty **Kryštofa Haranta z Polžic**. Byl to mimořádně nadaný člověk s mnoha zájmy. Cestoval, pracoval v dvorských úřadech, zabýval se sportem a uměním. A také politikou. Skončil svůj život na popravišti na Staroměstském náměstí roku 1621.

HUDBA

- ✘ Nám se po něm dochovala pětihlasá **Missa super Dolorosi martir**, šestihlasé moteto, jedna čtyřhlasá píseň a několik torz. Tato díla prozrazují mimořádný talent a technickou dovednost
- ✘ <https://www.youtube.com/watch?v=ywek7bZqQeU>
- ✘ <https://www.youtube.com/watch?v=Vn1ZjQykanM>

SOCHAŘSTVÍ

- × Rozvíjelo se ve třech druzích:
- × 1) Kamenictví
- × 2) Řezbářství
- × 3) Kovolijectví + štuk

1) KAMENICTVÍ

- ✘ První renesanční kamenická díla se uplatnila při dekoraci architektury
- ✘ Dílo:
- ✘ Okna vladislavského sálu na pražském hradu
- ✘ Kašna na Staroměstském náměstí v Praze
- ✘ (z mramoru)

2) ŘEZBÁŘSTVÍ

- ✦ Zámecké kazetové stropy Pardubice, Jindřichův Hradec

3) KOVOLIJECTVÍ

- ✗ Dílo:
- ✗ Sousoší Venuše s delfínem – umístěno ve vrcholu fontány ve Valdštejnském zahradě v Praze

ŠTUK

- ✘ Italští umělci k nám přinesli renesanční techniku štuku – uplatnila se při výzdobách interiéru
- ✘ Dílo:
- ✘ Interiér Bučovického zámku – velké trojrozměrné postavy- vrcholné dílo středoevropského štukatérství

ŠTUK

MANÝRISMUS - SOCHAŘSTVÍ

- × Adrien de Vries
- × Dílo:
- × Bronzové sochy kašny ve Valdštejnské zahradě

RENESSANCE ARCHITEKTURA

- ✘ Inspirace antickými a římskými stavbami (souměrnost, jednoduché geometrické tvary)
- ✘ Začaly se používat cihly
- ✘ Omítalo se štuky, mramorové obklady

RENESSANCE - ARCHITEKTURA

- ✘ Sakrální stavby se objevovaly vzácně—
církev byla v této době chudá, byly
financovány od z prostředků městských a
soukromých
- ✘ Kostel svatého Rocha na Hradč

ARCHITEKTURA

- ✘ Jagellonská renesance – v tomto období se mísí s gotickými prvky
- ✘ Nejstarší prvky jsou na Moravě na portálech zámků v Moravské Třebové
- ✘ Nejstarší památka v Čechách jsou okna Vladislavského sálu (1493) autor: Benedikt Rejt

ARCHITEKTURA

✘ Okna Vladislavského sálu

ARCHITEKTURA

- ✘ Za doby Habsburků
- ✘ První skutečně renesanční stavba – Královský letohrádek – považován za nejčistší rene

ARCHITEKTURA

- × Další renesanční stavby
- × Litomyšl, Telč, Český Krumlov – všechny na seznamu UNESCO
- × Velké Losiny, Opočno

MANÝRISMUS

- ✘ Rudolfínský manýrismus – přestavba hradu Karlštejn, Zbiroh, zámek v Pardubicích

RENESSANCE - MALÍŘSTVÍ

- ✘ Do 16. stol pozdí gotika → renesance
- ✘ Bohaté na formy a náměty, ovšem kvalita nižší
- ✘ Nástěnné malířství, sgrafito, portréty
- ✘ Do křesťanských témat pronikla antická mytologie
- ✘ Objevují se náměty z české historie

FASÁDOVÉ MALÍŘSTVÍ

- ✘ Zcela nový druh v Českých zemích
- ✘ Zdobeno sgrafitem, kresebnou technikou toskánského původu

SGRAFITO

- ✘ Omítková úprava používaná v největším rozkvětu
- ✘ 2 různobarevné vrstvy, vrchní se částečně odstraní

NÁSTĚNNÉ MALBY

- ✦ Zámek Jana Šembery z Boskovic v Bučovicích

MALÍŘSTVÍ

- ✘ Nejvýznamnější malíř – Mistr Litoměřického oltáře
- ✘ Obrazy pod vlivem italského a německého malířství

LITOMĚŘICKÝ OLTÁŘ

KNIŽNÍ MALBA

- ✘ Illuminované kancionály
- ✘ Litoměřický kancionál

ZDROJE

- × <https://www.youtube.com/watch?v=elskCac9wSI>
- × https://cs.wikipedia.org/wiki/Jistebnick%C3%BD_kancion%C3%A1l
- × <https://www.stavskola.cz/vyukove-prezentace?view=download&link=granty%2Fvzdelavani-a-konkurenceschopnost%2Fict%2FPrezentace%2FArchitektura%2FRenesance+v+%C4%8Cech%C3%A1ch.pdf&listid=2>
- × <https://cs.wikipedia.org/wiki/Man%C3%BDrismus>
- × <https://cs.wikipedia.org/wiki/Renesance>
- × http://www.maka.webzdarma.cz/statnice/e_e06
- × <http://moodle2.gymcheb.cz/mod/page/view.php?id=6743>
- × https://www.google.com/search?q=kancional&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=0ahUKEwiD8ty0gMHhAhXZ8qYKHS1WCxIQ_AUIxQEoAQ&biw=1366&bih=654